



Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Urejuje:

Jakob Dimnik,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 9. Ljubljana, 1. vel. travna 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Luka Jeran †. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Drd. Iv. Borštnik. K šolski higijeni. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Luka Jeran †.

Umrl je dné 25. mal. travna vrl duhovnik, zaslužen slovenski pisatelj in pesnik ter največji dobrotnik šolski mladini, stolni kanonik monsignor Luka Jeran.

Pokojnik se je rodil dné 16. vinotoka 1818. l. v Javorjah na Gorenjskem. Obiskoval je škofjeloško šolo potem pa šel v Karlovec na gimnazijo, kjer je ostal od l. 1834. do l. 1839. Ondu se je poleg hrvatskega jezika učil tudi madjarskega. L. 1840. je prišel v Ljubljano in vstopil v šesto šolo. Na liceji l. 1841. in 1842. se je posebno bavil s slovenščino, učil se pa tudi drugih slovanskih jezikov. Učitelj mu je bil Metelko. L. 1843. je vstopil v semenišče, kjer se je bavil posebno z orijentalškimi jeziki.

V duhovnika je bil posvečen l. 1845. Novo mašo je obhajal v Poljanah in pričujoč je bil pri njej tudi dr. Janez Bleiweis. Naslednje leto je ostal Jeran še v semenišči, l. 1847. je pa prišel za kapelana v Horjul, leta 1851. pa k sv. Petru v Ljubljano. L. 1853. je šel kot misijonar v Afriko,

kjer pa je tako nevarno obolel, da se je moral vrniti v domovino. Prišel je za kapelana v Trnovo, a želja, delati kot misijonar, ga ni zapustila. Šel je drugič v Afriko, a obolel je zopet in se moral vrniti na svoje prejšnje mesto, na katerem je ostal do l. 1869. Tedaj je bil imenovan papeževim komornikom in monsignorom ter se je preselil v stolno cerkev, kjer je vestno, vztrajno in s sveto vnemo izvrševal dolžnosti svojega poklica. L. 1882. je postal kanonik. V soboto proti večeru je po dolgem belehanji izdihnil blago svojo dušo.

Pokojni Jeran je bil kot duhovnik vzgleden, spoštovan in priljubljen mož.

Za slovensko književnost si je kot pesnik in pisatelj pridobil mnogo zaslug. Ko je prevzel dr. Janez Bleiweis uredništvo „Novic“, bil mu je Luka Jeran vrl sotrudnik ter dolgo vrsto let pisal za novi list. Sodeloval je tudi pri Pogačarjevem „Slovenskem cerkvenem časopisu“ in pozneje pri „Zgodnji Danici“, katero je od l. 1856. do svoje smrti sam urejal. Jeran je v dolgi dobi skoro polstoletja spisal neizmerno mnogo literarnih, političnih in teologičnih člankov in zložil nebroj rodoljubnih, cerkvenih in plemičnih pesmij. Bil je dobro podkovan skoro v vseh strokah človeškega znanja, zlasti pa v cerkvenih rečeh veljal za avtoriteto.

Jeran pa ni bil samo vrl duhovnik, marljiv in učen pisatelj. Neizmernih zaslug si je pridobil kot podpornik šolske mladine. Na tisoče je tistih, ki se s presrečno hvaležnostjo spominjajo dobrotljive roke Luke Jerana, na tisoče je tistih, kateri so v najžalostnejši uri življenja svojega našli pri njem pomoč in podporo, s katero so nadaljevali nauke. V kranjski deželi ga ni moža, ki bi imel tako blagočuteče srce za šolsko mladino, kakor je je imel pokojni Jeran. Bil je jeden prvih ustanovnikov dijaške in ljudske kuhinje in premnogim dijakom preskrbljeval vsakdanjo hrano.

Ko bi Jeran ne bil nič drugega storil za svoj narod, kakor da je tako očetovski skrbel za šolsko mladino, bi mu bil zagotovljen časten spomin. A storil je še mnogo več, delal za njega dušni in časni blagor, kakor zamore le mož plemenitega srca. Med kranjskimi duhovniki je bil Luka Jeran jeden najpopularnejših. Bodi mu časten spomin v narodu in naj mu sveti Večna Luč, katera ga je vodila pri vsem delovanji. Slava vrlemu duhovniku in rodoljubu Luki Jeranu!*)

*) Več o blagem pokojniku glej „Učit. Tovariš“ l. 1889. pod zaglavjem: „Svitoslav i Danica“, spisal Josip Marn.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848).

4. Ferdinand I. (1835.—2. grudna l. 1848.).

(Dalje.)



dan 25. mal. travna l. 1848. je vlada oklicala novo ustavo, ki je bila sestavljena po vzoru belgijske ustave, a ni ugajala avstrijskim razmeram. Ustava ni zadovoljila avstrijskih narodov in ni bila namenjena Ogerski, Lombardiji in Beneški. Zlasti so se upirali novi ustavi Čehi in Poljaki, različna društva, dijaki in radikalno časopisje. Ko je nameravala vlada razpustiti „osrednji odbor“, ki je imel braniti narodne pravice, vzdignilo se je ljudstvo dné 15. vel. travna ter zahtevalo, da se prekliče tedanja ustava, popravi volilski zakon in skliče nov državni zbor. Cesarska rodovina in ves dvor se preselita v Innsbruck dné 18. vel. travna. Dunajčani so prosili cesarja, da se bi zopet vrnil, kar se je pa šele 12. vel. srpana izvršilo. Vladni zahtevi, da se razide „dijaška legija“, ne ugodijo, in Dunajčani napravijo nekaj barikad po ulicah. Po Pillersdorfovem vplivu se sestavi iz dijakov, občinskih odbornikov in narodne straže „meščanski odbor“, kateremu je predsedoval dr. Fischhof.

Nadvojvoda Ivan je bil imenovan cesarjevim namestnikom dné 15. rožnika. Dunajsko ministerstvo ni nastopalo s potrebno odločnostjo zoper upornike. Pillersdorfovo ministerstvo mora končno odstopiti, novo ministerstvo pa sestavi Doblhoff. Člani novega ministerstva so bili: Wessenberg (predsednik in zunanje zadeve), Doblhoff (notranje zadeve), Latour (vojni minister), Bach (pravosodje), Kraus (denarstvo), Schwarzer (javna dela) in Hornbostel (trgovski minister). Po izvršenih državnoborskih volitvah se je otvoril novi državni zbor dné 22. mal. srpana.

Poljaki so nameravali zopet ustanoviti staro poljsko kraljestvo ter hoteli v to svrho vzeti Avstriji Galicijo, Krakov, Bukovino in vzhodno Šlezijo. Vendar pa niso mogli pridobiti kmetov za to idejo, ker je tedanji gališki guverner grof Stadion 17. mal. travna po vladinem naročilu odpravil tlako in obljubil odškodnino grajščakom. Tako so ostali kmetje Avstriji zvesti podložniki. Nasprotje med Rusini in Poljaki je bilo veliko. Cesar je pomilostil poljske begunce, ki so se zopet vrnili domu. Dne 26. mal. srpana je nastal v Krakovu upor, katerega je vlada kmalu premagala. Nemiri v Lvovu pa niso bili znatni in kmalu je nastal mir v Galiciji.

Na Češkem so stanovi podpisavali prošnjo do cesarja, kateri je sprejel češko poslanstvo dné 22. sušca. Cesar je ustregel nekaterim željam ter obljubil, da bode pozneje rešil druge zadeve. Sklicali so v Pragi ljudski shod, kateri je zahteval združenje Moravske in Šlezije s Češko, skupen deželni zbor in posebno deželno ministerstvo za notranje zadeve. Odposlali so novo poslanstvo na Dunaj, a zjedinenja čeških dežel ni moglo doseči. Kakor v drugih večjih mestih, tako so se tudi v Pragi primerili neredi. Čehi niso hoteli voliti za narodno skupščino v Frankfurtu, osnovali so pa slovanski odbor, ki je vabil zastopnike vseh avstrijskih Slovanov na slovanski shod v Prago, da bi se posvetovali o skupnih zadevah. Novi deželni glavar je bil grof Leo Thun, kateri je v sporazumljenju s poveljnikom knezom Windischgrätzom imenoval začasno namestniško svetovalstvo, v katerem sta tudi bila znani zgodovinar Palacky in Rieger. Cesar pa ni potrdil tega svetovalstva.

Dné 2. rožnika l. 1848. se je sešel v Pragi slovanski shod, na katerem je bilo 340 zaupnih mož. Predsedoval je Palacky. Osnovali so tri oddelke: češki, poljsko-rusinski in hrvatsko-srbsko-slovenski (jugoslovanski). Sklenili so, da se v posebnem pismu razjasnijo Evropi slovanske razmere, cesarju pa v prošnji naznanijo slovanske želje in pritožbe. Tudi so si poslanci obljubili, da hočejo z vsemi zakonitimi pripomočki delovati za enakopravnost z drugimi avstrijskimi narodi. Med zborovanjem slovanskega shoda so nastali v Pragi resni poulični nemiri, pri katerih je nekdo ustrelil Windischgrätzovo ženo. Windischgrätz je kmalu zadušil upor, nekatere upornike so zaprli, drugi pa so pobegnili večinoma na Dunaj. Slovanski shod je nehal zborovati, in poslanci so se zopet vrnili v domače kraje.

V Italiji se je zelo razširila narodna zavest, in takozvani italijanissimi so zahtevali od Avstrije Lombardijo, Benečansko, južno Tirolsko, Trst in velik del Primorskega. Zlasti angleška vlada je spodbujala Italijane v teh težnjah. Uprlo se je mesto Milan in končno doseglo, da se je umaknil Radecki v Verono. Tudi v Benetkah je nastala prekucija, ki se je hitro širila in odvetnika Manina izvolila predsednikom nove republike. Sardinski kralj Karol Albert je poslal vojaško pomoč upornikom. Toda Radecki premaga sardinskega kralja pri „Santa Luciji“ ter čaka podpore iz Avstrije, ki je celó namerala se odreči večini posestev v zgornji Italiji. Dunajska vlada se je pogajala z uporniki ter hotela v marsičem odjenjati. Radecki pa zmaga sardinsko vojsko pri Sommacampagni in pri Custozzi in prisili Karola Alberta k premirju.

Zelo velike nevarnosti za naše cesarstvo pa je bil madjarski prevrat. Ogersko poslanstvo je prišlo na Dunaj z mnogimi zahtevami, katere je naposled cesar potrdil. Nastali so pa prepiri med

Madjari, Srbi in Hrvati, kateri so se hoteli ločiti od Madjarov. Palatin nadvojvoda Štefan je imenoval po Ferdinandovem naročilu novo ministerstvo, kateremu je predsedoval grof Battyanyi, Ludovik Košut pa je bil finančni minister. Novo ministerstvo je osvobodilo kmete, obdačilo vse stanove in ustanovilo narodno stražo. Ferdinand I. je sam prišel v Požun, kjer je vsem madjarskim zahtevam pritrtil. Ogerska vlada se je potem preselila v Budim Pešto in je bila malone neodvisna od Dunaja, kajti le osebno jedinstvo je vezalo Ogersko z Avstrijo. Vso oblast je imel Košut, kateri je na to deloval, da od strani Habsburžane od ogerskega prestola.

S tem prevratom in novimi uredbami na Ogerskem pa niso bili zadovoljni Hrvatje in Srbi. Že dné 17. sušca l. 1848. je predlagal Ivan Kukuljević v zagrebškem mestnem starešinstvu prošnjo do kralja, da se kmalu skliče deželni zbor „trojedine kraljevine“, kar se je z navdušenjem sprejelo. Veliko hrvatsko odposlanstvo se je podalo na Dunaj do kralja, kateri je Hrvate ljubeznivo sprejel in imenoval Josipa Jelačića za bana trojedine kraljevine in upravitelja Vojaške Krajine, drugim zahtevam pa ni ugodil. Ban Jelačić je bil odločen mož in vojak, zvesto udan kralju Ferdinandu in je proti madjarskim težnjam utrjeval avstrijsko domoljubje med Hrvati. Oprostil je kmete tlake in desetine ter si s tem pridobil velike zasluge. Zoper Jelačića sta se pa vzdignila palatin in ogersko ministerstvo ter skušala pri kralju sumničiti bana. Uprli so se tudi avstrijski Srbi zoper Madjare in v Karlovcih izvolili Josipa Rajačića kot patrijarha in narodnega voditelja. Srbsko poslanstvo je prišlo v Zagreb v hrvatski deželni zbor in sklenilo zavezo s Hrvati. Srbi so izbrali svoj narodni odbor, da izvede srbske zahteve.

Jelačić je bil sklical deželni zbor proti volji Ferdinandovi ter ga z velikanskim sijajem otvoril. Pod milim nebom je ban prisegel kralju in domovini zvestobo in po dovršeni cerkveni svečanosti otvoril deželni zbor, ki je proglasil enakopravnost med Hrvatsko in Ogersko, ter zahteval zjedinenje Dalmacije in Vojaške Krajine s Hrvatsko. Jelačić se podá dné 12. rožnika z velikim poslanstvom k cesarju v Innsbruck in mu izroči zahteve deželnega zbora. Cesar ga nemilostno sprejme in mu svetuje, da se Hrvati poravnajo z Madjari. Šele na potu proti domu izve Jelačić, da ga je cesar že 10. rožnika na zahtevanje Madjarov odstavil in proglasil hrvatski deželni zbor kot nezakonit. Kljubo temu Jelačić ni odložil banske časti in je zopet sklical deželni zbor. Potem se je podal na Dunaj, kjer ga je zelo slovesno sprejelo prebivalstvo. Ker pa pogajanja z ogerskim ministerskim predsednikom niso imela uspeha, vrnil se je v Zagreb ter zbral 40.000 mož broječo vojsko, s katero je prekoračil Dravo dné 11. kimovca leta 1848.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Šesto poglavje.

Resnični kmetski pogovori.

lej no, kako zgodaj je vstal, prepeva in požvižgava skozi okno, uprav tako se dela, kakor bi se mu včera ne bilo prav nič žalega storilo.

Sosed Jakopč se oglasi na svojem dvorišči: „Hej, starešina! Kako to, da si tako rano dobre volje, danes imaš že na vse zgodaj goste v hiši?“ Seve, tega Stiskač ni opazil, kako se je smehljal sosod sam pri sebi.

— „Pridejo kmalu“, odgovori starešina, ter ponuja „frakelj heroša“ (žganja) Jakopču skozi okno, da naj pije.

„Prezgodaj mi je“, pravi ta, „rajše počakam, da se nabere še kaj več gostov“.

„Ti, Jakopč, si vedno stari šaljivec“, nadaljuje Stiskač; „jaz mislim, da včerajšnja šala za me ne bode imela nobenih slabih nasledkov. Saj hudir ni nikdar tako črn, kakor ga slikajo“.

„Ne vem“, doda Jakopč. „Hudir, katerega poznam jaz, črn je gotovo; no, ti menda ne misliš tistega hudirja, katerega poznam jaz“. „Hočeš li z menoj zajutrkovati? Žena me kliče h kosilu“ in pri teh besedah zapre okno.

„Glej no, ta mi ga še natvezuje“, mrmra starešina in se strese ves, kakor kakov mokri psiček. Imel bodem, kakor vidim, dovolj opravila, dokler izbijem iz glave svojim vaščanom včerašnjo neslanost“. Tako govori sam s seboj, nataka prav pridno „heroš“ v frakelj in pije; na to nadaljuje: „Ohrabri se, Stiskač! Čas ozdravlja bolečine. Danes je nedelja, danes je pri starem brivcu Knepču dosti ljudi; tukaj se bodejo za kupico vina vsi zbirali okolo mene. Naši vaščani verjamejo meni poprej laž, kakor duhovniku resnico“.

Tako pravi Stiskač sam pri sebi, potem pa ženi: „Napolni mi mehur s tobakom, toda z najslabšim, smrdljivim, za fante je dober. Če pride Knepčev fant po vina, natoči mu najslabšega, žveplanega, v vsak liter pa prilij nekoliko heroša“.

Zdaj se odpravi na pot. Na cesti pa, še ne daleč od svoje hiše, se nekaj domisli, vrne se urno in reče ženi: „Fantalini bi utegnili z menoj piti; potrebno je, da pazim na se. Pošlji mi vodeno rumenkasto vino, ako bi poslal ponj; sicer pa je najboljše, da mi ga prineseš sama“. Na to se odpravi zopet na pot.

Med potjo pa se še odpravi pod lipo poleg šole pri Čurnu in Hočevarju. Ta popraša starešino: „Kam tako zgodaj v nedeljo, starešina?“

Starešina: Moram dati brado obriti.

Hočevar: Čudno, da imaš v nedeljo zjutraj že čas za izprehod.

Starešina: Res je; toda to ni baš celo leto.

Hočevar: Ti si svoje dni hodil k briveu med propovedjo (pridigo).

Starešina: Da, nekaterikrat.

Hočevar: Kajpada, zadnjih nekaterikratov, odkar ti je župnik izpodil psa iz cerkve, od takrat baje ne hodiš rad v njo.

Starešina: Miha, ti si neumnež! Čemu me spominjaš na take stvari; na to sem že davno pozabil.

Hočevar: Tega bi ti ne verjel, če bi bil župnik.

Starešina: Zakaj pa ne, Miha? Toda idimo rajše v hišo, morebiti zapijemo kako stavo ali kak „likof“, da si kratimo čas.

Hočevar: Brivec bi se nam lepo zahvalil, da se v njegovi hiši pije oblada (likof).

Starešina: Jaz baš nisem tako sebičen; saj mi nameravajo vzeti pravico krčmarjenja. Ali, Miha moj, imeli bodejo dovolj dela, dokler se to odzame meni — in odda drugemu.

Hočevar: Tako mislim tudi jaz. Za te pač ni nikakšna priporočba, da ti novi predstojnik ni tako naklonjen, kakor ti je bil njegov prednik.

Starešina: Ej, dragi moj, njegov prednik je bil čisto drugačen človek.

Hočevar: Meni se dozdeva, da sedanji predstojnik ne verjame vsega, kakor njegov prednik; tudi se ne ujema niti v enem članku s prejšnjim.

Starešina: Mogoče. No, bivši predstojnik je imel boljšo vero od tega.

Hočevar: Tako mislim tudi jaz, kajti prvi članek njegove vere se je glasil: Verujem v tebe, starešina!

Starešina: To je lepo. Povej mi še njegov drugi članek.

Hočevar: Mislim, da se je glasil: Verujem samo tebi, starešina, ter nikomur drugemu v vasi.

Starešina: Škoda, da nisi duhovnik, Miha, ti bi ne razlagal samo katekizma, temveč bi celó sestavil novega.

Hočevar: Tega bi mi gotovo ne dopustili; če bi mi pa dovolili, sestavil bi ga uprav slovenski — ter tako jasno, da bi ga otroci razumeli brez župnikovega razlaganja; vem pa dobro, da bi ne bil dober.

Starešina: Ostanimo rajše pri starem, ker s katekizmom je baje taka, kakor z drugimi stvarmi. Redko kedaj je nova stvar boljša od stare.

Hočevar: To je včasih resnica, včasih pa tudi ne. Vidi se mi, da si ti to najboljše skusil pri novem predstojniku.

Starešina: Spoznali ga bodeate tudi drugi, ako Bog da. Za mene je lahko. Sleharni najde svojega mojstra.

Hočevar: Vse to je lepo, vender pa je tvojemu gospodstvu z minulim letom odklenkalo. (Takrat je namreč Matej postal predstojnik.)

Starešina: Naj bode konec, saj sem se že naveličal tega posla, a zdaj naj se še drugi brigajo za to.

Hočevar: Resnica je, da si županil, kakor kakšen Bosenski paša, kar ti je posebno dopadlo. To tudi ni moglo drugače biti, ker si imel začenši od predstojnika do zadnjega pisarja vse v žepu.

Starešina: Tako se je sicer govorilo, ali ni bilo resnično.

Hočevar: Zdaj lahko rečeš, kakor hočeš. Ve pa se tudi, da si imel z nekaterniki vražjega posla, ker ti niso hoteli plačati.

Starešina: Kaj vraga, veš li to tudi ti?

Hočevar: Ne samo to, temuč jaz vem še veliko več. Vem tudi to, da si se tožaril z Jurijevim očetom ter sem te jedenkrat zasačil, kako si se valil po trebuhu pod otepom slame pred njegovim oknom. Njegov odvetnik je bil uprav pri njem. Do dveh po polunoči si tako ležal pod slamo, samo da bi slišal, kaj se govori v hiši. Bil sem baš na vrsti za nočnega čuvaja; zato pa sem imel tisti teden pri tebi dosti vina — zastonj, kolikor sem le hotel, samo da te nisem izdal.

Starešina: Ti si malopridnež, kadar tako govoriš! Vse je zlobna laž, in jaz ne vem, kako bi se ti godilo, kadar bi mi moral to dokazati.

Hočevar: O dokazu zdaj ne bomo govorili; da pa je vse to gola resnica, veš najboljše sam.

Starešina: Dobro je, da se izgovarjaš.

Hočevar: Sam vrag te je napotil, da si vlekel na uho celo noč pod slamo. Slišal si vsako besedo. Na to ti je bilo lahko, da si s sodnijskim pisarjem zavijal po svoje lastne izjave.

Starešina: Kaj vse ti ne pride na um!

Hočevar: Meni pride vse to na um! Če bi pisar pred razpravo ne bil premenil tvoje izjave, imel bi Jurijče danes svojo trato, Klinc in Bazist pa bi ne bila tako lepo prisegala.

Starešina: Dobra je ta, ti razumeš vse to tako, kakor osel na boben.

Hočevar: Če bi tudi ne razumel, mogel bi se od tebe naučiti. Mari nisi večkrat pred menoj zasmehoval pisarja, ki te je v vsem ubogal, kakor občinski birič?

Starešina: No, no, mogoče je! Ali tega, kar pripoveduješ ti, vender ni naredil. Sicer pa je res, da je bil pretkan, kakor vrag. O sv. Mihaelu bode ravno deset let, odkar ga krije črna zemlja.

Hočevnar: Odkar ga je vzel vrag v svoje kraljestvo, si menda mislil reči.

Starešina: Nimaš prav. O mrtvih se ne sme nič slabega govoriti. (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Drd. Iv. Borštnik.)

III.

(Dalje.)

Da si otrok olajša neprijetne čute in bolečine, ki nastopijo že v malo minutah pri takem sedenji, začne napenjati razne vezi in mišice, ki vežejo pojedine člene hrbtenjače ali pa tečejo ob nji nizdol in nam služijo pri pripogibanji. Ta aparat se še preje utruji (pod istimi pogoji, kakor se utruji roka, ako jo držimo vodoravno, vkljub temu, da so pri zadnji mišice nerazmerno bolj razvite) ali otrok ima dovolj moralične moči, ali se pa boji in sedi še naprej — naravnost. A to kar je dozdej vršil aktivno, godi se od sedaj pasivno, prepusti hrbtenjačo samo sebi, nekako olajšano se oddahne in vse delo prepusti zdaj vezem na hrbtu. — Te zdaj trpé, raztezajo se vedno, a počasi in pred seboj imamo takozvani obli hrbet otrok, popolnoma podoben oblemu hrbtu starih ljudij, ki nastane na isti način in je gotovo vsakemu znan.

Vender s tem ni pomagano. Kmalu občuti otrok kaj neprijetno to napetost vezij, začne zvijati hrbet na razne načine, kakor bi prekladal pojedine člene in iskal najugodnejega položaja zase in za učiteljevo zahtevo „sédi naravnost“. — Kmalu zapazi, da mu posebno jeden položaj ugaja. Čudno — njegov hrbet v to lego najraje uhaja. Vedno raje, nazadnje takoj pri vsakem opominu k sedenju naravnost, pojedini členi hrbtenjače se na jedni strani vedno stiskajo, njih snov gine — čez mesece: postranljivost, dalje visoka pleča, visoka ledja i. dr.

Takó se godi pri sedenji naravnost, imenujmo je „vojaško sedenje“. Druga dva mogoča načina sedenja sta sedenje s težiščem pred vezno črto obeh grč sedilnih kostij in s težiščem za to vezno črto sedilnih grč. Bistvo obeh je jasno. Pri obeh je truplo izven svojega ravnatežja pri sedenji, rabimo tedaj pri obeh podporo, brez podpore nista mogoča. Vzgleđ prvega je lega života pri pisanji, vzgleđ dru-

gega, kadar beremo v naslonjači poljubno nazaj naslonjeni, kadar kadimo in v sto drugih prilikah — kratko: to nam je najbolj priljubljeno, pri tem se najmanj utrudimo. K tej točki je vredno omeniti razprave ortopeda dr. Adolfa Lorenza: „Die heutige Schulbankfrage. Vorschläge zur Reform des hygienischen Schulsitzens,“ kjer se navajajo zahteve, katerim naj odgovarjajo šolske klopi. Doma pa zadostuje navaden slamnat stol, kot so v rabi z malo vpognjenim naslonilom, podmaknjen toliko pod mizo, da pride mizni rob v smer žličice. Taki sedeži odgovarjajo navadno tudi zahtevam gledé očij pri pisanji. Pri branji pa odpade opomin „sedite naravnost“, mesto njega se glasi „naslonite se nazaj“. Pri takem sedenji otrok ni prisiljen iskati kake čudne lege hrbtenjače, da si olajša sedenje, s tem odpadejo vsi nasledki tega t. j. postranljivost i. t. d.

Dalje je bilo rečeno v začetku, da je ta bolezen posebna nadloga otrok ženskega spola, rastočih deklic. Izmed premnogih vzrokov tega dejstva naj navedem par, upam, dovolj, da vsakdo spozna resnico te trditve, z druge strani pa, da se še bolj vtopi v bistvo te bolezni, katere spoznanje naj bi vsakemu, kdor ima opraviti z odgojo otrok, posebno deklic, prešlo v meso in kri.

Skoraj nepotrebno je omeniti, da so v isti meri kakor drugi deli života, tudi kosti hrbtenjače pri ženskem spolu dosti bolj mehke in nežne kakor pri moškem. Dalje je razložek v tem, da se dečkovo truplo počasi, leto za letom razvija med tem, ko ostane deklica otrok dosti več časa po razvoji života in duha. In nakrat, skoro bi rekel, v trenutku kakor mlado, rosno rožno popje o poljubu žarkov jutranjega solnca, zdaj — in čez trenutek odprt cvet, krasen za vsak pogled: takó je postalo iz otroka odraslo dekle. Če je bila že preje priklenjena na šolsko klop, najsi bo že v posvetnem institutu ali samostanu, vsaj ta čas nje življenja bi moral biti popolnoma posvečen telesnemu razvoju, čas, v katerem se pretaka življenski sok takó naglo po životu, čas, ki je spojen s takó neprijetnimi, vsestransko neugodnimi, vsako pozornost na učenje uničujočimi občutki. Priznam pa, da je o tem dosti lažje pisati, kakor takó delati. Vender na pravem mestu ni nobena beseda izgubljena, in z rastočo omiko prodere tudi prepričanje o važnosti dobe rasti posebno pri deklicah tudi v širše kroge — gotovo le v korist človeštvu.

Pri besedi „omika“ pa se spomni človek nehoté pridnega delavca, ki koplje v potu svojega obraza jamo, da vsadi drevo, a izpod nog mu vedno drči že izkopana, razdrobljena zemlja nazaj v globino. Gotovo neroden delavec! Tudi z našo „omiko“ je čudno, najbolj z višjo žensko naobrazbo, četudi evolucija narodov popolnoma opravičuje to zahtevo, in bi narod bil izgubljen, ali bi za začetek vsaj zastal, ki bi hotel zapreti svoje učne zavode deklicam. In vender so ravne te naj-

bolj podvržene postranljivosti, kakor razvidno, in vender ravno njim v njih poklicu, v njih namenu najbolj škodi skažena vnanjost, ker tudi to ni vse jedno, ali je mati ravnega ali krivega hrbta.

Z druge strani pa si oglejmo dobiček te višje naobrazbe. Tu naj se ne primerja z moškimi, katerim je učenje podlaga, da morejo kdaj zavzeti dostojno mesto v človeški družbi, katerim jednako je treba staviti tiste ženske, na katerih vrata je potrkalo socijalno vprašanje in jih potisnilo v šolo ali pa morda navdušenje za znanost. Čim večje mesto, tem več se dobi tudi takih slučajev, in znano je, da prekose sestre — gimnazijalke dostikrat svoje brate — tudi — gimnazijalce v uspehih in da je njih vstrajnost in pridnost kakor tudi skromnost z druge strani občudovanja vredna.

Koliko pa je drugih deklet, katere matere najprej pošljejo v zavode, da jih z glave spravijo — saj matere so časih tudi še mlade in si želé še nekaj veselih predpustov — s časom jim pa tudi začnejo ugajati lepa spričevala iz zavoda — seveda pozabijo premisliti, da so lepa spričevala zavodu največja čast in za dober obstanek takó potrebna, kot dekletu za sejem novo krilo. In poloti se jih misel, da bi bilo lepo, da imajo učeno hčer; in res, ta se uči, ker morda ne ve boljšega početi, do svojega šestnajstega leta in naprej in nazadnje ne zna iz celote ničesar, ker ti je preobširna za nje leta, iz pojedinosti nič, ker ji gonja od jednega učnega predmeta do drugega ni pustila časa, da se vtopi v jedno ali drugo stroko. Ko se vrne domov, povede jo mati v družbo v nadi, da bo njena učena hči vse očarala s svojo duhovitostjo. Bog ve, da si redki moški želi po dnevnih opravih resnih, učenih, da, modrih pogovorov — hrepeni pa po priprosti zabavi, prirojeni duhovitosti.

Nič boljše se pa deklicam ne godi v otroških letih. Med tem, ko nje brat skače s svojimi tovariši, hoče mati, da ji bodi osemletna hči že cela gospa: zmerna v besedah, premišljena v kretanji. Če pa katerikrat vzbukne nje prirojena otroška živahnost, precej je mati resnega obraza za njo: „Kakó si vender nagajiva, to ne gre za deklico“. O sinu pa pravi: „Glejte ga, kakó čvrst dečko je.“ Res čudna logika — takó da se človeku zdi, da če bi hotel vsaki misli vzroka iskati, bi bil cel svet uganka! Zakaj da bi deklice ne smele biti živahne, pa naj bodo štirinajstletne ali pa starejše, vedó res samo matere.

Tako je tedaj v primeri z naobrazbo duha telo prava pasterka. Te in jednake škodljivosti zamorejo pomagati vsaka po svoje pri razvoji postranljivosti slabeč telo, ki mora toliko ur na dan delati najtežje delo t. j. sedeti. Dokazovati to, da je sedenje res največje delo našega trupla, bilo bi z ozirom na preje povedano — le ponavljanje, ker za delo so roke in noge, ne život, vsaj za vstrajno delo, kot je pri sedenji potrebno, ne. Idejalna zahteva bi bila tedaj peripatetika,

ker pri hoji hrbtenjača ne trpi dosti več kot pri ležanji. Ker je pa nemogoča z drugih lahko umevnih ozirov, moramo naše zahteve v navedenem smislu pristriči in jih sedanjim razmeram prikrojiti. Gotovo se pa da še marsikaj storiti, da se odvrne nežnim telesom preteča nevarnost postranljivosti i. dr., takó n. pr., da se ženska ročna dela ne opravljajo v klopeh, če ni neobhodno potrebno, ampak stojé v primernih prostorih in če mogoče — med hojo.

Ni dvoma, da se na vse te načine uveti za razvoj rastočega trupla lahko dosti zboljšajo. Potem poteče dosti manj solz dekletom in materinih jadikovanj bo manj, če skrbi vsak po svoje, da bodo učenci, posebno pa učenke res pomladni metuljčki, nabirajoči sladji in hrano v prostem, zabavnem vzletu s cveta na cvet, ne pa obledeli, napeti metulji v prekamforovani profesorjevi omarici.

Naši dopisi.

Iz Ribnice. († Ivan Bantan.) Zopet se je odprla črna zemlja, da vzprejme v svoje hladno krilo utrujenega trpina. Umrli je nenadoma v svojem 43. letu gospod nadučitelj Ivan Bantan v Loškem Potoku dné 13. mal. travna t. l. po kratki a mučni bolezni. Ob njegovi tihi gomili bridko plaka mlada vdova ter turobno zre v svoje petere, tožne in nepreskrbljene otročiče, izmed katerih najstareji sinček že obiskuje ljubljanski gimnazij. Tolaži naj jo zavest, da je nad nami neskončno dobrotljivi Oče, kateri redi ptice pod nebom in oblači lilije na ravnem polju, dasi ne sejejo in ne žanjejo; kakoli bi mogel On, ki ga kličemo dobrega Očeta, odtegniti svoje skrbne oči potomcem človeškega blagotvornika, umršega nadučitelja? Pokojnik bil je vsekdar vnet za napredek šole in učiteljstva, zanesljiv prijatelj kmečkemu prebivalstvu! Trajne zasluge ima pri šoli, gasilnem društvu in kmetijski podružnici v Loškem Potoku, kateri je mlado drevesnico strokovnjaško uredil. Z njegovo prominulostjo zaslišimo smrti resnično in staro pesen, katera pa se vedno in vedno pomlaja, da nevsmiljena Morana pobira v učiteljstvu premnoge svoje žrtve jedino le radi tega tako pogosto, ker imamo premale plače. Kje vzeti v nadlogi, če ni v žepu? Kreda naj poje! A kedo učitelju posodi, ker vsakdo vidi, da naše plače še ne zadostujejo, ako bi nam vedno in povsod smehljajoča sreča obilno trosila rajskih cvetic na bodečo stezo našega revnega življenja. Kain naj gremo iskat takega človeka, kateri nam bo dal gotovi denar, ako vidi, da je vrnitev problematiške vrednosti? Da bi bil mogel prezgodnji pokojnik utrpeti 20 gld., poslal bi bil gotovo v daljno Ribnico precej v začetku bolezni po zdravnika, kajti bil je sicer hudo, a neopasno bolan. Odlagal je torej od dne do dne, trdno upajoč, da mu krepka in mlada narava sama odpomore in si tako prihrani nadpolovično mesečno plačo; h krati pa poprime bolezen smrtno rezilo, s katerim po 8 dnevnem trpežu preseka žestoko nit močnemu življenju. Poklicani zdravnik je mogel samo konstatovati smrt bolnikovo, katera je malo pred njegovim prihodom nastopila.

Zvišanje prenizkih učiteljskih plač je očitno postalo vitalno vprašanje za nas in Kranjsko, zbrati je treba vse moči ter z zloznimi vesli pluti po razburkanih valovih, dokler ne dosežemo vrednejih plač, kakor jih imamo sedaj. Ako bode šlo tako dalje, kakor je sedaj nastavljeno, bodo v 15. letih po vseh eno in dvorazrednicah same učiteljice, a učiteljev dostajalo bode komaj voditeljstvom po tri in večrazrednicah, ker je nemogoče človeku s 500 gld. plače stanu primerno živeti in družino živiti z njimi. Izbavi nas zlega, o Gospod!

M. Poklukar.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova: Gdč. Franja Jugovic, nadučiteljica v Kranji, za 1. četrtrletje 1896. l. 1 gld.; gdč. Janja Miklavčič, učiteljica v Kranji, za 1. četrtrletje 1896. l. 0-90 gld.; gdč. Marija Rooss, učiteljica v Kranji, za 1. četrtrletje 1896. l. 0-60 gld.; sl. posojilnica v Črnomlju 10 gld.

Učiteljski konvikt: Gdč. Matilda Sajé, učiteljica v Šmarjeti na Dolenjskem je nabrala 12 K; darovali so: g. Viljem Gebauer 5 K; gdč. Lizika Kaliger 2 K; gdč. Marija Kaliger 2 K in pošiljateljica 3 K; g. Jakob Furlan, učitelj v Ljubljani, letnino za t. l. 2 K; g. Janez Sajé, nadučitelj v Št. Jerneji 12 K kot letni prispevek. Ta vrli mož nam odgovarja na zadnjo „listnico uredništva“ to-le: „Da ostanem mož beseda, pričnem v Imenu Božjem pošiljati, kakor sem bil obljubil za konvikt po 12 K na leto. Bog daj, da bi zares vsi gg. kolegi in kolegije posnemali to važno povzetje, ter tako mnogim pripomogli k izobrazbi in kruhu. Jaz, hvala Bogu, sem že svoje otročiče spravil v službe in jih preskrbel, kolikor je mogoče učitelju to storiti, vendar želim, da bi se vsem učiteljskim otročičem preskrbelo za prihodnost. „Z združenimi močmi“ se dá mnogo storiti. Da bi se res vsi združili v ta namen, v to pomozi Bog!“ Tovariši, vzgledujmo se nad tem vrlim možem!

Za A. Praprotnikov spomenik je darovalo učiteljsko društvo za celjski in laški okraj 10 K in učiteljsko društvo kamniškega okraja pa tudi 10 K. Kaj pa druga okrajna učiteljska društva?! Dolžnost naša je, da postavimo možu, kakoršen je bil A. Praprotnik dostojen spomenik! Učiteljska društva, ganite se!

Osobne vesti. Gdč. Ana Prevc je imenovana začasno učiteljico v Dol. Logateci in bivša pom. učiteljica v Cerkljah gdč. Viktorija Juvančič začasno učiteljico v Starem Trgu; g. Franc Čuk zač. učitelj v Poddragi pride kot tak v Ostrožnograd. Učiteljica na strokovni soli gdč. Ivana Föderl je pozvana na službovanje v osrednjo šolo za čipkanje in vezenje. Na njeno mesto pride gdč. Ana Schmidt. Gdč. Jakobina Naglas, suplentinja na mestni nemški dekliški šestrazrednici v Ljubljani, je stalno nastavljena; g. Franc Trošt, učitelj v Vodicah pride v Ljubljano na mestno nemško deško petrazrednico; gdč. Hermina Goslar, zač. učiteljica v Podzemlju, je stalno nastavljena.

Izlet na sv. Jošt*) priredi „Slov. učit. društvo“ v četrtek dne 7. vel. travna. Odhod iz Ljubljane opoldne z vlakom do postajice sv. Jošta. K mnogobrojni vdeležbi vabi uljudno odbor.

Prošnja. Vse p. i. gg. tovariše in tovarišice, katerim smo poslali „Domačo vzgojo“ v razpečavanje, prav lepo prosimo, da nam čim preje pošljejo skupljeni denar, kateri do danes še tega niso storili.

Šolski vrt in drevesnica na Barji. Ker je obč. svet dovolil za gradnjo in ureditev tega vrta potrebno svoto in ima šola zdaj v vrtnarski stroki izvežbano učiteljsko moč, je glavni pogoj za gradnjo dosežen, vsled česar bo vrt tekom tega šolskega leta do cela dovršen in nasajen. Izvestno bo sad vreden denarne žrtve mestne občine, še bolj pa v spodbudo k delu tako šolski mladini kakor nje starišem — Barjanom! (Kakor znano, se je otvorila jeseni na Barji dvorazrednica, za katero je postavilo mesto krasno poslopje. Žal, da nismo prejeli še obljubljenega popisa otvoritvene slavnosti in tudi poslopja samega, upamo pa, da dobimo sedaj, ko bo urejen vrt, natančen popis šolskega poslopja in vrta. Uredn.)

Zavetišče in vzgojevališče v Ljubljani. Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani je imelo v soboto 25. mal. travna v mestni dvorani svoj letošnji občni zbor, katerega se je udeležilo lepo število članov. Kakor že ime kaže, stavilo si je društvo nalogo, da ustanovi in zgradi v Ljubljani zavetišče in vzgojevališče, v koje se bodo vzprejemali zapuščeni in нравno pokvarjeni dečki z namenom, da se je privede zopet na pravo pot in vzgoji kot koristne članove človeške družbe. Tako zavetišče je brez dvojbe nujno potrebno in bode gotovo v vseh slojevih našlo primerno podporo. Kakor je razvidno iz poročila tajnika č. g. Ivana Smrekarja, ima društvo sedaj 33 ustanovnikov, 87 rednih in 150 podpirajočih članov, društveno premoženje pa iznaša v gotovini okroglo 20.000 gld. koncem 1895. l. Presviti cesar naklonil je društvu 500 gld. podpore, kranjska hranilnica 15.000, dež. odbor 2000, mestna občina ljubljanska 200 in g. Plantan 500 gld. Stroški za ustanovitev zavoda proračunjeni so na 100.000 gld., otvoriti pa se ima zavod dne 2. grudnia 1898 povodom 50letnice vladanja cesarja Franca Josipa. V pospeševanje društvenih namenov dovolilo je ministerstvo efektivno loterijo z 200.000 srečkami po 50 viinarjev. Stavišče za projektovani zavod je že kupljeno in sicer za ljubljanskim gradom;

*) Zadnji izlet meseca mal. travna je moral zaradi slabega vremena izostati.

razven tega nakupilo je društvo tudi Schläfferjevo hišo na sv. Jakoba trgu in posestvo „Grundhof“ pri Zatičini. Društvo poslalo je 16 mladeničev v Salezijansko vzgojevališče v Turinu, da na ta način pridobi vsposobljeno oseboje za vodstvo novega zavoda. V društveni odbor bila sta izvoljena gg. ravnatelj Hubad in profesor Levec, za revizorja pa gg. Doberlet in Sušnik. Končno se je izrekla zahvala predsedniku in tajniku za njihovo uspešno delovanje.

Vabilo.)* (Stalna razstava učil.) *Vodstvo I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani naznanja, da se z mesecem majem t. l. otvori stalna razstava učil na tej šoli. Razstava bode obsegala učila, katera so se v ta namen nakupila, in taka, katera si učitelji sami napravljajo, da z njimi počitujejo učencem razne pojme. Zato prosimo častite kolege in kolegine, da nam blagovolijo doposlati taka učila, ki so jih sami napravili, bodisi načrte, podobe, modele i. t. d. Taka razstava ne bode le pričala o marljivosti, spretnosti in napredku našega učiteljstva, temveč bode vzbujala tudi druge kolege k posnemanju in izdelovanju novih praktičnih učil. Frankirane pošiljave z natančnim popisom dotičnega učila in imenom izumitelja naj se blagovolijo pošiljati vodstvu I. mestne deške ljudske šole v Poljskih ulicah v Ljubljani.*

K zborovanju „Pedagogijskega društva“! Ker se je pojavilo neko nasprotje preosnovi in premestitvi sedanjega „Pedagogijskega društva“, sklepalo se bode pri osnovnem zborovanju na letošnji binkoštni torek dne 26. maja 1896 v Ljubljani o pravih za ustanovitev novega „Pedagogijskega društva“. V tu namen se dnevni red primerno izpremeni. Ustanovitev novega društva je še najprimernejša, ker je moči na ta način podati društvu trdno podlago za dejansko, intenzivno in vsestransko „pedagogičsko-didaktičsko delovanje“.

Upravni odbor „Zaveze“ je imel dne 6. t. m. v Ljubljani sejo. Pri tej priliki je odbor jednoglasno odobril postopanje direktorija, ker se je postavil po robu „Lj. Zv.“, ki je v povesti „Sama svoja“ žalil vse slovensko učiteljstvo. Poleg Koščeve pisave (v povesti „Sama svoja“) je obsojil upravni odbor tudi pisavo „Ivanke“ v „Sl. Sv.“. Da se upravni odbor tudi z mislimi g. Aškercia ni strinjal, je jasno, kajti slovenski učitelji „si gotovo ne domišljujemo, da se nahajajo v našem stanu sami visoki in izvrstni ljudje“, ampak mi samó trdimo in bomo vedno trdili, da taci „izmečkovi“ ni na vsej slovenski zemlji, o kakoršnih piše g. Kosec in njegovi zagovorniki. — Prihodnja skupščina „Zaveze“ bode dne 13. in 14. avgusta t. l. v Opatiji.

Za nagroben spominek V. Ribnikarja so darovali: Slavno učit. društvo v Ptuju 5 gld., gg. Franc Kóbec, nadučitelj v Gor. Gradu in Mate Kante c. kr. okr. šol. nadzornik v Sežani po 3 gld., g. M. Nerat, urednik „Popotnika“ 2 gld., slavno učit. društvo za Kranjski okraj 5 gld. Skupaj 18 gld. Srčna hvala! Do sedaj je nabranih 73-50 gld.

Dol. Logatec 14. aprila 1896.

Ivan Šega.

Vabilo. Podpisano učit. društvo bode zborovalo 7. maja ob 10 uri dopoldne v Sežani. Dnevni red: 1. O društvenem delovanju v preteklem letu. 2. Pregled letnega računa. 3. Volitev 3 pregledovalcev računov. 4. Naloga ljudske šole v gospodarskem oziru. 5. Razni predlogi. 6. Volitev delegatov. 7. Volitev odbora.

Učit. društvo za Sežanski šolski okraj v Sežani 26. mal. travna 1896. *Odbor.*

Slov. učit. društvo za koperski okraj zborovalo bode dne 7. vel. travna t. l. ob 9. uri zjutraj v Boljuncu. Vspored: 1. Nastop (g. Anžlovar). 2. Nagovor predsednikov. 3. Razprava o nastopu. 4. Zapisnik in došli dopisi. 5. Poročilo tajnikovo. 6. Poročilo blagajnikovo in volitev 3 pregledovalcev računov. 7. Poročilo o zborovanju „Zaveze“ v Novem mestu. 8. Volitev delegatov. 9. Volitev društvenega vodstva. 10. Eventuelni predlogi in nasveti. 11. Pevska vaja določenih pesni. K udeležbi nljudno vabi *odbor.*

Izjava. Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj izjavlja na podlagi soglasnega sklepa glavne skupščine z dne 7. mal. travna t. l., da obsoja Fr. Koščevo pisavo o slovenskem učiteljstvu v noveli „Sama svoja“ (gl. Lj. Zv. 1895. I.), da se povsem strinja z izjavo slavne „Zaveze“ in odobrava odgovor g. Gorjanca v „Učit. Tovarišu“ I. št. 1896. I.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj v Kranji, dne 20. mal. travna 1896.

Drag. Česnik, t. č. predsednik.

Fr. Gärtner, t. č. tajnik.

Zbirka ukazov posameznih okr. šol. svetov. Hrumavski okr. šol. svet na Češkem je zaukazal ondotnim učiteljem, da ne sme nikdo ne v mesto iti in ne zapustiti svojega šol. okoliša, če nima pisanega dovoljenja od krajnega šol. sveta. (Živinski pos!?) Seveda, da je višja oblast na pritožbo državnih poslancev uničila ta izrodek prebujnih domišljavostij in mogočnostij. — Okr. šol. svet v Špitalu na Koroškem je pa izdal ukaz, v kojim se učiteljem prepoveduje, pisati članke, ki niso strogo strokovnjaške vsebine, polemične

*) V zadnji številki po neljubi pomoti izostalo.

vsebine v dnevnik. Kdor se ne ravna po tem ukazu, pride v disciplinarno preiskavo. Temeljnih §§ ti gospodje res ne poznajo. Pa saj učitelj ni državljan?! Ravno ta okr. šol. svet je izdal že l. 1893 ukaz, da nobeden učitelj ne sme zapustiti svojega kraja brez dovoljenja ali dopusta. — V Gor. Avstrijskem v okraju Inn skem je okr. šol. svet prepo-vedal učiteljem kolo voziti. Prizadeti učitelji se bodo pač temu tako upirali, kakor če jim prepove isti slavni svet, hojo, drsanje, spanje i. t. d. V nekem okraju na Kranjskem so pa dobili krajni šolski nadzorniki nekake posebne pravice! — Pravijo, da od vzvišenega do neumnega je le jeden korak.

—a.

Poziv! Vsled odborovega sklepa z dne 6. aprila t. l. vrši se VIII. glavni zbor „Zaveze slov. učit. društev“ dne 13. in 14. avgusta t. l. v avstrijski Nizzi v Opatiji. Ker je predsedništvu „Zaveze“ treba o pravem času vedeti, kaj se bode stavilo na dnevni vspeled, obrača se tem potom do vseh slavni okrajnih učit. društev z uljudno prošnjo, da blagovolijo kmalu naznaniti podpisnemu predsedništvu, kaj namerava katero društvo oglasiti za glavni zbor kot predavanje ali kot resolucijo.

Predsedništvo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Št. Jurji pri Kranji,
dne 14. mal. travna 1896.

Iv. Šega, t. č. tajnik.

L. Jelenec, predsednik.

Rusini so se obrnili do učnega ministerstva, da se v Lvovu osnuje rusinska de-kliska šola. Povsod torej spoznavajo potrebo dobrega ženskega višjega izobraženja, le pri nas o tem nečejo ničesa slišati.

„Biser-ljubav zlasti za Slovane“. Poezije, spisal dr. Bratoljubič Domobranski. Lična knjiga blizu 200 str. Pregreva jo solnčno-žarno, srčno-milo, rodo- in domoljubje, ter preveva narodni ponos in zlata skrb za Slavo. Med dr. so nekaj posebnega mnoge originalne iskricke in pušice. Skoro vsak najznamenitiji Slovan, najbolj Jugoslovani blišči tu v svojem žaru, skora vsaka slovanska znamenitost v njej čitatelja čara. Najčistejše rime. Čisti dobiček je namenjen večidel dični družbi sv. Cirila in Metoda. — Svečenici, učitelji, ljubka mladina in dr. sežite po njej pa pošljite 65 kr. gosp. J. Bonaču v Ljubljano. Dobivajo se za to knjižico tudi originalne platnice à 20 kr., s pošto 25 kr.

Ljudstvo prosi šole! Prerano umrši učitelj Breitschopf je bil imenovan učiteljem v Šmarjah pri Kopru, toda kruta bolezen je preprečila, da ni mogel nastopiti svoje službe. In tako je vas Šmarje, kjer sta bili nekdaj dve učiteljski moči, že dolgo brez učitelja in do 100 za šolo godnih otrok brez šolskega pouka. Ljudstvo je močno užaljeno, da mu otroci rasejo brez vsega pouka, ker ve in vidi, da na ta način mora mladina podivjati. Na prošnjo šmarenskih vaščanov obračamo se do gospoda okrajnega šolskega nadzornika v Kopru, da bi čim preje ustregel iskreni želji ukaželnih prebivalcev v Šmarjah. Gospod nadzornik se je pokazal že v mnogih slučajih pravi prijatelj ljudske šole in povspesitelj koristi javnega pouka in naobrazbe naroda; ne dvomimo torej, da tudi za Šmarence stori, kar je v njegovi moči.

Ženski maturitetni izpiti. Učno ministerstvo je odločilo, da se imajo dopuščati ženske k maturitetnim izpitom na gimnaziji. Pri tem pa morajo dokazati, da so izpolnile 18. leto in obiskovale kako zasebno gimnazijo ali pa kot privatistkinje dovršile kako javno gimnazijo, ali pa pod kakim drugim rednim vodstvom pridobile si potrebno izobraženost.

Reforma realk. Učni minister baron Gautsch, ki je znan nasprotnik realističnega pouka, hoče preosnovati realke tako, da se bodo na njih učili bolj humanistični predmeti, kakor sedaj, pouk realističnih predmetov se pa omeji. Posebno se bode razširil pouk nemškega jezika in slovstva.

Novo ogersko vseučilišče. V Temešvaru nameravajo osnovati tretje madjarsko vseučilišče, ki se otvori bodoče šolsko leto.

Amerikanske učiteljske plače: Nadučitelj centralne šole za dečke v Drvoklynu ima na leto samo 5000 dolarjev = 10.803 gld.

—a.

Unifoma za šolsko mladež. V Ameriki v New-Yorku so hoteli uvesti unifomo za šolsko mladino, a šolski svet je bil proti tej želji.

—a.

Stara mera. V zaveznih državah računajo še vedno v šolah na staro mero. Američanski učitelji pa delujejo na to, da se vpelje po vseh šolah meterski sistem, kar je pač mnogo koristno za vse prebivalstvo.

—a.

Zahvala. Podpisani si šteje v prijetno dolžnost, da slavni „Narodni šoli“ tem potom izreka za obilo šolsko blago, katero je slavno ista naši šoli ustanovnici poslati blagoizvolila, v svojem, kakor tudi v imenu obdarovane revne šolske mladine, najiskrenejšo zahvalo.

Voditeljstvo ljudske šole v Borovnici, dne 28. mal. travna 1896.

A. Pirč, začasni voditelj.

Zahvala. Slavna kranjska branilnica v Ljubljani in slavna posojilnica v Radovljici sta blagovolili podariti v vreditev našega šolskega vrta prva 60 gld. in druga 10 gld. Za ta velikodušna darova se najiskreneje zahvaljujeta:

Krajni šolski svet in šolsko vodstvo na Breznici, dne 23. mal. travna 1896.

J. Čop, s. r. predsednik.

J. Azman, nadučitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 285

o. šol. sv. Na štirirazrednici v Metliki razpisana je služba dekliske učiteljice z letno plačo IV. vrste v stalno ali provizorično nameščenje.

Prošnje vlagati je do 10. vel. travna t. l. pri c. kr. okr. šol. svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 15. mal. travna 1896.

Štev. 482

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Ložkem Potoku, katera se razširi v štirirazrednico se razpisuje v stalno nameščenje služba nadučitelja s prijemki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prošnje do 10. vel. travna t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 16. mal. travna 1896.

Štev. 385

o. šol. sv. Na štirirazrednici v Žužemperku namestiti je 4. učno službo z letno plačo 450 gld. bodisi zatrdno ali pa začasno.

Prošnje vlagati je do 10. vel. travna t. l. pri podpisanem c. kr. okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 16. mal. travna 1896.

Štev. 652

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Podragi pri Vipavi je takoj popolniti mesto učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste.

Prošnje do 7. vel. travna t. l.

C. kr. okr. šol. svet v Postojini, dne 22. mal. travna 1896.

Higij., c. kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje

priporočuje

po prav nizki ceni, tudi na obroke

Ivan Weixl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru o/D.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.